

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI GLASNIK

Glasiilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

907.

Licealna knjižnica

Ljubljana

Strossmayerjeva ulica. II. drž. gimn.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU“ — Ljubljana ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Osnovno šolstvo v Jugoslaviji.

Po zadnjih podatkih je v Jugoslaviji vsega skupaj 6219 osnovnih šol.*

Od teh jih odpade 1726 na Hrvaško in Slavonijo, 1477 na Srbijo, 1022 na Vojvodino, 822 na Slovenijo, 508 na Bosno in Hercegovino, 450 na Dalmacijo in 214 na Črno goro.

Ako primerjamo število šol z ozirom na površino zemlje, tedaj pride v Sloveniji ena šola na 19 km², v Vojvodini tudi na 19 km², v Hrvaški in Slavoniji na 25 km², v Dalmaciji na 28 km², v Srbiji na 64 km², v Črni gori na 66 km², v Bosni in Hercegovini na 101 km².

Z ozirom na število učiteljstva samemga pride v Sloveniji ena šola na 1585 prebivalcev, v Dalmaciji na 1346 prebivalcev, v Vojvodini na 1350 prebivalcev, v Hrvaški in Slavoniji na 1574 prebivalcev, v Črni gori na 2032 prebivalcev, v Srbiji na 2830 prebivalcev in v Bosni in Hercegovini na 3694 prebivalcev.

Z ozirom na število učiteljstva dobimo nastopno sliko: na Srbijo, Vojvodino in Črno goro pride 9345 učiteljev, v Hrvaški in Slavoniji je 3753 učiteljev, v Sloveniji jih je 2982, v Bosni in Hercegovini je 1061 učiteljev, v Dalmaciji je 803 učiteljev.

Na enega učitelja pride v Sloveniji 354 prebivalcev, v Srbiji, Črni gori in Vojvodini 616 prebivalcev, v Hrvaški in Slavoniji 724 prebivalcev, v Dalmaciji 754 prebivalcev in v Bosni in Hercegovini 1772 prebivalcev.

Z ozirom na površino pride na enega učitelja v Sloveniji 5 km², v Hrvaški in Slavoniji 12 km², v Srbiji, Črni gori in Vojvodini 13 km², v Dalmaciji 16 km² v Bosni in Hercegovini 48 km².

Soloobiskujočih otrok ima Srbija, Črna gora in Vojvodina 373.644, Hrvaška in Slavonija 257.209, Slovenija 166.552, Bosna in Hercegovina 49.907 in Dalmacija 49.734.

Na eno šolo pride torej v Sloveniji 203 otrok, v Hrvaški in Slavoniji 149 otrok, v Srbiji, Črni gori in Vojvodini 138 otrok, v Dalmaciji 110 otrok in v Bosni in Hercegovini 98 otrok.

Velika pomanjkljivost v naši državi je to, da se ne objavlja statistike vseh šolodolžnih otrok, iz katere bi lahko razvideli, koliko otrok ne pohaja v šole sploh, da ostajajo brez pouka.

Številke nam odkrivajo precej žalostno stanje prosvete v naši državi in nam kažejo ogromno delo, ki nas čaka na šolskem polju, preden bomo lahko rekli, da smo s podatki naše šolske statistike — zadovoljni.

FR. ŠKULJ:

Šolske stavbe v Sloveniji.

Potujoč po Sloveniji sem z velikim zanimanjem opazoval javne stavbe. Karakterističen in za opazovalcevo oko zelo ugoden vtis napravljajo cerkvice po naših gorah in brdih. Človeku se nehote vsiljuje misel, da bi izgubili posamezni kraji in cele pokrajine na svoji romantiki in lepoti, če bi odstranili te stavbe. Naši pradedje so imeli naraven okus pri izbiri stavbišč in čut za lepoto stavb. Čisto drugačen je vtis okolice ter so v očividnem nasprotju z značajem pokrajine. Zde se mi kakor nož zaboden v živo telo — stalna bolečina za oko, ki zna ceniti harmonijo stavbe z okolico.

Največje pomanjkljivosti nam kažejo šolske stavbe po deželi. Tu ne govorim o starih stavbah, ki so bile večinoma prirejene za šole iz privatnih hiš, temveč o šolskih poslopjih novejša dobe, ki so bila le v ta namen zgrajena. Omenjene stavbe nam služijo mnogokrat kot opomin, da ni in ne sme biti ysaka stavba dobra za šolo. Temu se spričo razmer v polpreteklem času ne smemo čuditi. Bile so započete v nejevolji, mržnji, hujškanju in celo po dolgoletnih pravdah. O stavbah

so odločevali čisto ljudje brez volje, brez prakse in brez estetičnega čuta. Zgradba stavbe jim je bila breme, ki so se ga skušali čim prej otresti. Zidali so tja v en dan, samo da so zidali in zadostili nujni zahtevi, kako, ni vprašal nihče. Niti se za to brigal. V tem oziru so mnogo zakrivila bivši avstrijski okrajni glavarji in njim prideljeni, večinoma tuji inženirji. Vzorci načrtov za eno-, dvo- in večrazrednice so ležali zaprašeni v predalih, in menda je bila že težava in nadloga, vzeti jih v roke, kaj šele, da bi se kdo vanje duševno pogledal, saj je za šole vse dobro.

Nihče od merodajnih gospodov ni poučil ljudstva, nadzornikova beseda je bila bob ob steno, učitelj skoro ni smel govoriti, ker je bil seveda on kriv stroškov nove šole. Glavna briga jim je bila, da se tega posla čim prej iznebe. V takem razpoloženju so zidali lepo število stavb, ki ne odgovarjajo ne praktični potrebi, ne higijeni, še manj pa estetskemu čutu. Novejše šolske stavbe po vaseh in trgih so največkrat nestvori, podobni ogromnim zidanim zabojem, ki s strmečimi očmi vprašujejo, kako so semkaj zšli. Tak zaboj strmi tja v vaše hiše kakor neokreten slon. Če stopiš v tako stavbo, opaziš takoj, da je šablonsko delo. Vse je nepraktično, neekonomsko, težko in pusto. Po večini so si podobne vse šolske stavbe in vendar je v teh poslopjih toliko narodnega premoženja, na katerega pa narod ni in ne more biti ponosen. Pri takih stavbah naletiš na stvari, da se, čeprav lajnik, primeš za glavo. O površnosti vpije vsak prostor, vsak zid. V največjih slučajih sploh niso mislili na razširjenje šole. Kako je hudo občanom, če so prisiljeni par let potem, ko je bila nova šola sezidana, zgraditi še eno novo, ker je ravnokar zgrajena postala v par letih pretesna. Ni čudo, če ljudstvo mnogokrat godrnja! Žal, da pada ta njegova jeza navadno na učiteljstvo, ne pa na prave grešnike.

In kaj naj porečem o izbiri stavbišča? Včasih ponudi kdo kako parcelo brezplačno — že ve zakaj — in dobra je, pa naj bo prostor še tako neprikladen za šolo. Darovalec je dobitnik in javna zahvala mu je zajamčena. Če ni brezplačnega prostora na razpolago, se po dolgem prerekanju določi parcela, na kateri se ne da dobro postaviti niti šolsko poslopje, na prepotrebni šolski vrt ni mislil nihče. Mnogokrat se stara šola dozidava, prežidava in dviga brez okusa, ter postane še večji monsturni in potvora, kakor je bila prej.

Na učiteljstvo se le redkokedaj misli. Nadučitelju sicer odmerijo prostore, ki mu gredo po zakonu, toda prostore, ki mu ne nudijo udobnosti, ki bi se dale z malenkostnimi stroški urediti. Da ne mislijo na večrazrednicah na ostalo učiteljstvo, je umevno. Kdo bi si s takimi rečmi belil glavo! In vendar bi bilo mogoče brez pretiranih izdatkov pripraviti vsaj za učitelje-samece stanovanja. Ker v mnogih slučajih ne dobi učiteljstvo na vasi primerne stanovanja, je primorano iskati si službo drugod.

Zakaj to pišem? Vsak narod se ponaša s tem, kar si je sam ustvaril. Tudi naš narod ni zaostal za drugimi, večjimi na kulturnem polju ter si je ustvaril tudi svojo lastno narodno umetnost in značilne stavbne tipe. Ne smemo dalje trpeti, da se zabija narodno premoženje v nestvore. Naši stavbeniki bi se morali zanimati za naše domače izrazite stavbe po deželi in za našo ljudsko ornamentiko in to upoštevati z ozirom na skupni pokrajinski milje tudi pri šolskih stavbah. V tem oziru vrši »Probuda« kot dosedaj edino merodajno mišljenje. Ona kulturno in nacionalno dušijo. Ona razpolaga s strokovnjaki za vse panoge stavbarstva in ima razentega na razpolago ogromno folkloristiško zbirko.

V Sloveniji imamo glede šolskih stavb več zakonov in ministerialnih odredb. Posebno važni so: za nekdanje Kranjsko ministerialni ukaz z dne 9. julija 1875, šte. 2868 d. z. št. 22 in min. ukaz za nekdanje Štajersko: ukaz z dne

4. februarja 1870, šte. 15 d. z. min. odredbe z dne 16. maja 1883, šte. 1054 ex 1882, šte. 10 d. z. ter z dne 20. novembra 1888, šte. 54 d. z. Vse te zakone bi bilo treba revidirati ter prilagoditi današnjim razmeram in potrebam. Vsekakor pa je v tej zadevi potrebna enotnost zakona.

Navedenim nasvetom pri današnjih razmerah kaj lahko ugodimo. Imamo dokaj domačih arhitektov, umetnikov in znanstvenikov. Opozarjam tu vnovič na »Probudo«. Imam ž njo stike in povdarjati moram, da me je dovedlo do tega članka razmišljanje o ciljih »Probude«. Dobil sem vpogled v njena stremjenja in njene smotre. Imel sem priliko pregledati lepo število raznih načrtov za šolske in druge stavbe, ki bodo izvršene, ponos Slovenije. Čul sem, da so se že nekateri krajni šolski sveti in razentega kot prvi na čelu napredka, nadzorniki za Ljubljansko okolico in Črnomeljski okraj, obrnili v tej zadevi na gradbeni odsek »Probude«.

Če bodo oblasti uvaževale moje skromne misli in nasvete, sem uverjen, da dobi Slovenija nove šolske stavbe, ki bodo imele vse vrline, ki jih mora imeti taka stavba. In ljudstvo ne bo reklo več: »To je šola!«; temveč: »To je naša šola!«

Vestnik meščanskih šol.

—c Tridesetletnica književnega delovanja ravnatelja Josipa Brinarja. »Nova Doba« prinaša o jubileju sledeče simpatične vrstice: Skoraj neopazeno za široko javnost je slavil pred kratkim jubilej dela ravnatelja Josipa Brinarja. Trideset let! — Dolga doba za prosvetnega delavca, ki je dal šoli in narodu kar je mogel. Kdor bo nekoč pisal zgodovino slovenskega meščanskega šolstva, bo moral naslednje ugotoviti: Brinar je bil prvi ravnatelj prve slovenske meščanske šole in napisal je prve slovenske učne knjige za nacionalne predmete, ki se poučujejo na meščanskih šolah. Prišedši v Postojno za ravnatelja, je moral one kroge, katerim je pravzaprav namenjena meščanska šola, šele zanjo zainteresirati. Pod njegovim vodstvom so potem zgradili moderno šolsko poslopje, ki je v vsakem oziru vzorno. To je bila prva slovenska meščanska šola na slovenskem ozemlju v nekdanji Avstriji. Ni pa bilo učnih knjig. In Brinar je prijel za pero ter sestavil »Čitanko« v treh delih ter »Zgodovino za meščanske šole«. Poslednja se odlikuje posebno v tem, da ima razmeroma mnogo snovi iz slovenske in slovanske zgodovine, kar je v tedanjih časih za narodno vzgojo naše mladine mnogo pomenilo. Je to izraz njegovega odločno narodnega čuvstvanja. Po preobratu je dodal svojim trem »Čitankam« še četrto ter nanovo predelal svojo »Zgodovino«, ki je izšla v dveh delih. Njena vrlina je posebno ta, da je največ prostora odmerjenega jugoslovanski in sploh slovanski zgodovini. Za osnovne šole je spisal »Slovensko slovnico« v treh delih, katere III. del je namenjen tudi meščanskim šolam. Kot pomožne knjige je izdal nadalje pred vojno »Zgodovinske slike«, lansko leto pa »Domovinstvo« za 4. in 5. šolsko leto osnovnih šol. Sodeloval je pri pedagoškem listu »Popotniku«, izdal posebno študijo o Slopiški kot pedagogu, priobčeval v letopisih »Slovenske šolske Matic« kritične pregledne slovenske mladinske literature itd. Pa tudi kot mladinski pisatelj se je poizkusil. Izdal je za mladino knjižico »Na rakovo nogo«. — Čukova gostija. Pri »Mohorjevi družbi« je pa lansko leto izšla že v drugem natisu njegova »Lisica zvitorepkas«. Ko je še izhajal pred vojno leposlovni list »Slovan«, je bil Brinar tudi njegov sodelovnik. — To je kratek, nepopoln pregled Brinarjevega književnega dela, iz katerega je razvidno, da je bila doba tridesetih let — en sam dolg delavnik, namenjen predvsem šoli. — Neumorno delavniku in vedno odločno narodnemu možu pa kličemo ob njegovem jubileju: Hvala Ti za Tvoj trud, za Tvoj svetel vzgled delavnosti in narodnega

čuvstvanja! In ne odloži še peresa! — Tudi mi se pridružujemo želji »Nove Dobe«, naj bo dano tovarišu ravnatelju še mnogo dni krepkega dela v procvit našega šolstva in prosvete

Splošne vesti.

»UČITELJSTVO NA DEŽELI IN SAMOSTOJNO KMETSKO GIBANJE«.

Popolnoma razumemo današnji težavni položaj učiteljstva. Napredni kmetje bi morali ta položaj učiteljstva uvideti ter biti učiteljstvu v pomoč vsaj s cenejšimi živili. Res je naša sramota, če podpiramo bogate samske duhovnike in pustimo gladovati učitelje s številno družino. Prav in človeško je, če podpiramo revne duhovnike, toda ravno tako bi se morali podpirati tudi učitelji.

V mnogih krajih naši ljudje to tudi delajo. Veliko pa je tudi pritožb od učiteljstva, da niti za denar ne morejo dobiti potrebnih živil.

Tudi glede službene dolžnosti učiteljstva bo treba na deželi izprememb. Ljudsko šolstvo bo treba prereformirati. Ljudska šola mora po deželskemu ljudstvu več dati, kakor pa mu danes nudi in sicer z istimi stroški in v istem času. Da se pa to izvede se mora ljudskošolski učitelj otresti vplivov meščanskega strankarskega vodstva in iskati stikov za sporazum s kmetijskim razumstvom na deželi.

To se pravi: učitelj mora delati z narodom za narod, iz katerega je izšel in za katerega je nastavljen.

Z narodom pa ne more iti učitelj, ki nasprotuje politični osamosvojitvi naroda in zato se učitelj, ki je pristal meščanske stranke in kot tak nasprotnik kmetijske stanovske stranke na deželi, ne more med narodom uveljaviti. V tem je bistvo spora.

Ivan Mrmolja v »Kmetijskem listu«, šte. 10, z dne 5. III. 1924.

Pod gornjim naslovom je odgovoril na naša zadnja izvajanja v »Kmetijskem listu« g. Mrmolja. Njegovi nazori in izvajanja bi nas zadovoljila, če bi ostal dosleden glede svoje teze, ki jo postavlja v sredini svojega članka, kjer pravi: »Od učitelja pričakujemo le, da dela za prosveto naroda in popolnoma smo zadovoljni z njegovim čisto nestrankarskim delom.«

Toda ob koncu svojih izvajanj prav izrazito pove, da prosvetnega dela brez političnega strankarstva absolutno ne priznava.

Ugovarjati pa moramo tudi — popolnoma stvarno — drugim izvajanjem: Učiteljstvo se je z vso odkritostjo pridruživlo na deželi kmetijskemu gibanju v l. 1920., ne samo radi antiklerikalizma, temveč ker je imelo vedno zmisel za težnje prebivalstva in si je želelo izpremembe razmerja, ki ga je ustvarjal edino klerikalizem s svojim hujškanjem proti šoli in učiteljstvu. O kakem vplivu pogajanj glede »naprednega bloka«, da so ugasnile prvotne simpatije učiteljstva v l. 1923., ni govora! Na drugi strani priobčujemo pisma naših tovarišev z dežele, ki smo jih prejeli med l. 1920.—1923. Dejanja so, ki so ubijala vsako voljo in v tem oziru moramo vodstvu SKS pripisati mnogo krivde, ker ni genilo niti z mezincem, da bi izpremenilo razmerje in položaj na deželi. Po teh dejanjih je sodilo učiteljstvo »tranko in edino ta dejanja so ga odbila in odbila!

Nepobitno je tudi dejstvo, da je bilo pri nas gibanje stanovske kmetijske stranke že v pričetku usmerjeno na odbijanje inteligence. Neutajljivo je, da je stranka takoj ob ustanovitvi z veliko gesto odbila inteligenco in se jo je vodstvo vedno branilo; menimo, pa, da smo v zadnjih izvajanjih prinesli tudi dovolj trden dokaz, da se je do leta 1923. to stopnjevalo direktno do preganjanja inteligence, o čemer je dovolj priče oni letak proti učiteljstvu.

* Podatki so vzeti iz »Jugoslovanske Njive«.

Za ponesrečeno smatramo tezo, da se učitelj onemogoča kot vzgojitelj naroda zaradi pripadnosti k meščanski stranki. O učitelju buržuju ni govora pri nas, ne dejansko in ne po nazorih in udejstvovanju učiteljstva pri izvenšolskem delu. Tudi so še daleč časi, ko se bo lahko govorilo o strogi razredni diferenciaciji, kajti prava razredna zrelost je še pri našem kmetu popolnoma meglena. O vsiljevanju in vplivu političnega naziranja na vzgojno in prosvetno delovanje učiteljstva, še manj pa o onemogočanju za vzgojno delo naroda zaradi političnega naziranja ne more biti govora. Seveda, če se pa hoče narod držati pri reakcionarnih nazorih — v vodah klerikalne ideologije in nazorih glede šole in učiteljstva, ki jih je klerikalizem ubijal desetletja v maso ljudstva — potem nam je razumljiva tudi gorenja teza.

»Ljudsko šolstvo je treba prereformirati in treba je nuditi več z istimi stroški in v istem času.« Gosp. Mrmolja nam bo oprostil, če imenujemo vse besede o prereformiranju — frazmo. To pa za to, ker vse vpije o reformi, reformi in reformi, nihče pa ne ve, kaj hoče! Vse je megleno in s to meglo se pita mase ljudstva. »Z istimi stroški in v istem času« se že da več doseči; toda kdo pa je oni, ki zagovarja šolske oprostitve in olajšave? Pa daj, če moreš! Na eni strani vpitje proti izrabljanju mladine, na drugi strani pa zagovarjanje izrabljanja! Tudi učiteljstvo je za prereformacijo! Toda v istem času je nemogoče, ker vsaka stopnja razvoja potrebuje svojega časa, po katerem se more ravnati tudi vzgoja in preko katerega ne more. Glede osnovne šole pa govorimo čisto odkrito: »Ona naj bi učila to, kar rabi kmet!«, tak je klic. Kako si pa predstavljate poklicni pouk brez osnovnega znanja v računstvu, čitanju in pisanju ter temeljnih pojmov, oziroma naravoznanstva in domoznastva? In kdo je za to tu? Osnovna šola! Ali naj začnemo že v prvem razredu govoriti otroku o kmetijstvu, ko še običajnih osnovnih pojmov nima in ne razumevanja za višje pojme?

Vse to je demagogija in klerikalna taktika, ki vidi višek reforme edino v absolutnem vplivu klerikalizma in duhovščine na pouk in šolo sploh.

Pač pa bi lahko govorili o preosnovi učnega načrta na višji stopnji. Tudi bi se dalo govoriti o nadaljnjih kmetijskih tečajih po dokončani šoloobvezni dobi, čemur je učiteljstvo zelo naklonjeno. Toda v istem času, med šoloobveznostjo, je nemogoče vse doseči iz naravnega razloga, ker potrebuje vsaka stopnja vzgoje svoje razdobje zrelosti za isto. Prehiteti se ne da. Treba je pa za to tudi žrtve od druge strani, materialnih, kakor časovnih in kdo tu odreče — učiteljstvo ne!

Vzemimo še eno: Ali je učitelj kriv, če ga je učiteljstvo vzgajalo dosedaj le za delo med štirimi stenami in za šolo učilnico, ne pa za produktivno šolo? In radi tega nazivate učitelja, da je pristaš meščanske stranke in kot tak nasprotnik kmetijske stanovske stranke, ter da nasprotuje politični osamosvojitvi naroda.

Tu je korenina vsega zla; **privatna iniciativa učiteljstva je pa dosedaj že dovoljno dokazala, da so ti očitki krivični!**

Iz vseh izvajanj je menda dovolj jasno razvidno, da so vse pregrade med učiteljstvom in kmetijskim slojem umetno napravljene in da je bistvo vsega spora med SKS in učiteljstvom v dejstvih, ki smo jih zadnjič navedli in v posledicah dejanj, ki jih navajamo s pismi na drugem mestu v današnji številki.

Eno izmed krivd pa je g. Mrmolja sam iznesel v svojem članku in jo citiramo na čelu, namenoma je pa nismo hoteli omenjati sami že zadnjič.

Vodstvo stranke ima ključ do izpremembe položaja v tem in drugih ozirih — poslanci pa imajo v rokah odločilno moč glede šolskega zakona in prereformiranja šolstva. Veseli nas, da se uvidi potrebo prereformiranja, želimo le podpore, da reformo izvedemo, in sicer tako reformo, ki bo napredek — ne pa nazadovanje — za prosveto in šolstvo!

— **Funkcijske doklade šolskim voditeljem se zopet izplačajo.** Dovoljeni so naknadni krediti, iz katerih se izplačajo tudi vodstvene nagrade šolskim voditeljem. Te nagrade se izplačajo za čas od 1. avgusta 1922 naprej do časa, ki bo naveden v tozadevnem odloku, katerega izda »Prosvetni oddelek za Slovenijo v Ljubljani«. Žalibog so te nagrade veljavne le za nazaj, ker novi budžet teh nagrad zopet ne predvideva in bo potrebna nova borba, da se dosežejo z naknadnimi krediti.

— **Prevedenje učiteljstva po novem zakonu.** Iz Beograda poročajo, da se je že pričelo podpisovanje odlokov o prevedenju na nove plače. Ko se bo to izvršilo, bo upokojeno večje število učiteljev in učiteljic — po novem zakonu — in sicer v prvi vrsti oni, ki so dosegli 65. leto starosti. Vsi pa ostanejo do novega šolskega leta na svojih mestih.

— **Učni tečaji za rokotvorni pouk na učiteljski v Leipzigu v šolskem letu 1924/25.** Smoter teh tečajev je: teoretično in praktično obvladovanje rokotvornih panog in usposobljenje, da jih smotreno uveljavlja v delovni šoli. Sprejemajo se učitelji in učiteljice vseh kategorij, in sicer iz Nemčije brezpogojno, iz inozemstva pa odloča pri vsakem slučaju posebej vodstvo tečaja. Tečaji se dele v celotne (celoletne) in delne (mesečne). Celoletni tečaj prične z letošnjo Veliko nočjo. Počitnice trajajo od 15. julija do 31. avgusta, o binkošti in o božiču.

A. Praktični pouk: 1. dela s papirjem in lepenko; 2. dela z lesom; 3. dela s kovinami (predvsem žica in pločevina); 4. risanje (okraski, strokovno risanje); 5. tehnologija; 6. modeliranje; 7. pomožne tehnike za pouk (n. pr. projekcijski aparat).

B. Teoretični pouk: psihološko utemeljevanje delovne šole, v zvezi z rednim hospitiranjem; obsega najrazličnejše vrste šol. Sodelovanje s pedagoškim inštitutom tamošnjega učiteljskega društva (Leipziger Lehrerverein). Ogle davanje javnih zbirk, industrijskih podjetij, osobito industrijskih učil.

Delni tečaji se vrše: 10. marca do 5. aprila; 5. maja do 31. maja; 16. junija do 12. julija; 6. oktobra do 1. novembra 1924; zadnji v marcu 1925. Tu se podaje najvažnejše iz vseh panog.

Učnina znaša začasno 3 zlate marke mesečno; material oddaje vodstvo tečaja po lastnih cenah, večja orodja daje brezplačno na razpolago, manjša (risala, škarje, nož) si morajo oskrbeti udeleženci. Inozemci plačajo zvišane pristojbine. Vsem udeležencem je obširna knjižnica brezplačno na razpolago. Prijave je pošiljati na »Kanzlei des Seminars, Leipzig, Schornhorststraße 20«.

— **Oboliel je predsednik UJU Milutin Stanković.** Iskreno mu želimo skorajšnjega okrevanja.

— **Žalostna usoda upokojene učiteljice.** Službovala je v tužni Istri celih 25 let ter okusila vse šikane in vsa preganjanja zagriženih Lahov, ki so bila na dnevnem redu tudi še pod prejšnjim režimom. Slovensko učiteljstvo in slovenska duhovščina je prestala težke boje z mnogo močnejšim sovražnikom. Ko je bil nekoč nadzornik pri njej v šoli, je dejal, videč njeno delo in trud: »Vaše ime bo zapisano v šolski kroniki z zlatimi črkami.« Ironija! Med vojno ji je bil ubit en sin, ki je bil takrat edina njena opora. Iz Julijske Benečije je morala bežati z otroki v Jugoslavijo. Vojne odškodnine za vse svoje imetje, ki je propalo v Gorici, ni dobila od nikoder. Skromna penzija ji je jedva zadostovala za najskromnejšo existenco. Sin V., uradnik na kmetijskem oddelku, je bil sedaj reduciran. Sin duhovnik, ki ji je bil v pomoč, je bil ves čas italijanske okupacije ogrožen, da ga Lahji pošljejo v Sicilijo. Vedno šibkih živcev je radi vedne vznemirjenosti zbolel in je sedaj v umobolnici na Studencu. Najhuje je pa to, da se ji je še ona mala penzija odtegnila za nedoločen čas. Ž njo je komaj životarila, ker je morala ž njo podpirati še dva sina dljaka in tretjega duhovnika. Tako se godi materi-učiteljici, ki je žrtvovala vse svoje moči za rodino in za narod. Obrnila se je tudi na »Kolo Jugoslovanskih sester« za podporo, kamor naj se pošljejo zneski, ki bi jih eventualno nabrale naše kolegice v ta namen.

— **Usposobljenostni izpiti za osnovne in meščanske šole** pred izpraševalno komisijo v Mariboru (na državnem meščanskem učiteljski) se prične dne 23. aprila ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za priupust k usposobljenostni preizkušnji naj se predložijo po šolskem vodstvu pravočasno okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najkasneje do 15. aprila v rokah izpraševalne komisije. Prošnje naj se pišejo na celo polo in kolikule s 5 + 20 Din, vsaka priloga pa z 2 Din. — M. Pirc, predsednik.

— **Naročnikom Učiteljskega kolektarja.** Kljub ponovnim opominom v »Učiteljskem Tovaršu« nam dolguje še okrog 40 naročnikov naročnino za Kolar. Prihodnje dni vpošljemo vsem naročnikom naše položnice z nadpisom »Kolektar« in prosimo uljudno, da se prav zanesljivo nemudoma odzovejo opominu ter takoj vpošljejo dolžne zneske, ki bodo

označeni na položnici. Če je kdo plačal Kolar naravnost centrali v Beogradu, naj nam to sporoči po dopisnici.

Prosimo torej ne odlašajte! Čas je že, da uredimo to zadevo.

Glavni blagajnik.

— **Kronika. Društvo »Krščanska šola«** v Ljubljani je imelo dne 3. marca v dvorani KTD v Ljubljani ustanovni občni zbor, ki je izvolil sledeči odbor: Katehet Andrej Azman (blagajnik), dr. Karel Cepuder, dr. Janko Brejc, ravnatelj Anton Dokler, profesor Ivan Dolenc, dr. Lambert Ehrlich (predsednik), nadzornik Fran Lavtižar, učiteljica Ana Lebar, dr. Gregorij Pečjak, učitelj Avgust Pirc, ravnatelj Ivan Štrukelj in katehet Janez Žerjav (tajnik).

— **Društvene blagajnike** opozarjam, da zapade 1. aprila članarina za I. četrtletje 1924. Pričakujem nakazila, ker denar vedno rabimo. — Nekatera društva so na dolgu še za pretečeno leto. — Prosim, uredite že enkrat to, da ne bo treba večno opominjati.

— **Dannadan prejemamo pisma** glede novih predpisov za službena mesta. Na to odgovarjamo skupno, da je po členu 12. uradnega zakona navesti v prošnji sledeče in je priložiti sledeče priloge: Kdor želi vstopiti v državno službo, mora napisati prošnjo ter v njej označiti: ime in priimek; kraj, dan, mesec in leto rojstva; državljanstvo; dotedanji poklic; šolsko izobrazbo, ki jo imajo; jezike, ki jih govori in piše; zakonsko stanje število otrok in njih rojstna leta. Prošnji se prilaga: izpričevala o rojstnem dnevu; o zakoniti zakonski zvezi; o letih otrok; šolska izpričevala; potrdilo pristojnega oblastva o državljanstvu; dotedanjem poklicu in vedenju; zdravniško izpričevalo o zdravju; potrdilo pristojnega oblastva o ureditvi vojaške obveznosti; če je prosilec nedoleten, roditeljsko ali varuško dovolilo. — Prošnja je kolekovati s 5 Din, za odgovor 20 Din, vsaka priloga po 2 Din.

— **Honorarji reduciranih profesorjev.** Ministrstvo prosvete je odločilo, da imajo vsi reducirani profesorji in supletni pravico zahtevati dvojne honorarje za vse nadure v zadnjem mesecu svojega službenega poslovanja.

— **Nabiralcem »Zvončkovih« naročnikov** smo razposlali pretečeni teden tiskane in frankirane dopisnice, ki naj se jih poslužujejo ob naročevanju mesečnih števil. Če danes prosimo nabiralce, naj nam pravočasno sporoče število naročnikov za 4. številko, da jo bo mogoče okrog 1. aprila natisniti. — Zneske za naročene številke vpošljete lahko tudi po 1. aprilu.

Uprava »Zvončka«. **Opozorjamo na današnji oglas »Tovarišice učil in šolskih potrebščin«** in prosimo vse tovarišice, da se pri nakupu in oddaji del ozirajo na to naše stanovsko gospodarsko podjetje.

— **Učiteljski izpiti.** Ministrstvo prosvete je odobrilo nov pravilnik za polaganje praktičnih in dopolnilnih učiteljskih izpitov.

— **V Križevcih pri Ljutomeru je nagloma umrl nadučitelj Anton Herzog.** Dopolne je še poučeval. Ko je hotel iti popoldne po obedu zopet v šolo, ga je v trenutku, ko je prijel za klobuk, zadela srčna kap, zgrudil se je na tla in v trenutku izdihnil. Rajni je služboval skoraj 40 let, bil je vester, točen in marljiv tovariš.

— **Počitnice na morju.** Iz »Narodne Prosvete« povzemamo: Kdor želi prebiti počitnice na morju udobno in poceni, naj se obrne na naslov: B. A. Smrdelj, Splanjska Luka pri Dubrovniku, Dalmacija.

Učiteljski pravnik.

BREZPLAČNA OSKRBA UČITELJSTVA V BOLNICAH.

V vsaki državi delajo zakone, da se od strani poklicanih državnih funkcionarjev izvajajo, od državljanov pa brez izjeme vestno izpolnjujejo, ne glede na to, če je posamezniku to težko ali ne, če mu koristi ali ne.

Ako je zakon kot tak enkrat razglašen, uveljaviti ga je treba in če drugače ne, z vso razpoložljivo strogostjo, kar da državni upravi ugled. Če državna uprava ni v stanu doseči spoštovanja sprejetih zakonov, potem nekaj ni v redu in ugled države pada na znotraj in zunaj. Ako pa se zakoni delajo, a ne izvršujejo, ne izvajajo, potem so zakonodajne skupščine — nepotrebne, nepotrebna posebno na-

rodna skupščina. Prihranimo si tako vsaj ogromne vsote, ki jih parlament dnevno porabi. Pred zakonom bi morali biti vsi enaki in izvrševati bi se morali vsi sklenjeni zakoni. Tako n. pr. se vojaški zakon izvaja do pičice natančno kot se glasi, dočim se zakon o civilnih uradnikih izvaja popolnoma poljubno, kakor je slučajno — »cvenka« v državni blagajni. Z uveljavljanjem zakona se mora najti tudi potrebno kritje in se tudi vsikdar najde, le za izvedbo uradniške pragmatike — ni nikdar kritja, četudi so bile potrebne vsote stavljene v proračun.

Po uradniškem zakonu se zahteva strogo izvrševanje nam predpisanih dolžnosti, ne glede na pa na to, da bi se tudi izvrševali paragrafi o dobrinah. Zakaj tako enostransko postopanje? Človek z normalnimi možgani bi mislil, da smo kolikortoliko enaki, ker smo pod istim kraljem in poleg tega še v državi s centralistično upravo! Kaj še!

Člen 112. zakona o civilnih uradnikih odloča brezplačno zdravljenje državnih uradnikov in njih rodbin po državnih bolnicah. To se seveda izvaja drugače — pri nas ne — vkljub zakonu. In zakaj ne? Ministrstvo za narodno zdravje je z odlokom od 27. novembra 1923, št. 866 odločilo, da se člen 112. v obče ne nanaša na bolnice v Sloveniji, ker se iste ne vzdržujejo izključno v breme državnega budžeta. Tako je ministrstvo s par črkami oropalo slovensko učiteljstvo dobrane brezplačne zdraviljenja. Kaj more državni uradnik za to, ako v Sloveniji ni bolnic, ki bi se vzdrževale izključno od države. Mesto, da bi država bila vesela, da še kdo drugi lajša breme bolnic, pa dela to za povod, da oropa del svojih nastavljenecv za dobrane. Mar zdravljenje po državnih bolnicah ničesar ne stane? Ako pa se morajo stroški zdraviljenja plačati po državnih bolnicah, zakaj bi se stroški ne mogli kriti po slovenskih javnih bolnicah? Mar se naj gre beraški državni uradnik mimo naših javnih bolnic zdraviti drugam — v državne bolnice?

Enako čudno postopanje je — upoko-jitev učiteljstva! Upokojen uradnik mora mesece čakati na svojo pokojnino — dočim se vojaškim upokojencem ta takoj izplača. Se li res ne more najti modus, da plači sledi pokojnina? Če drugače ne pojde, bo treba poslati kako komisijo v Francijo ali Anglijo to zadevo študirati. Morda se potem najde modus!

Zbog takih odredb in postopanj se potem ni čuditi, ako se dan za dnem krepi avtonomistična struja in poglablja ple-menska nestrpnost mesto bratske vzajemnosti. M.

— **Š. Križev pot brezplačne oskrbe državnih nameščencev v državnih bolnicah po členu 112 uradniškega zakona.** Zdravstveni odsek za Slovenijo, Štev. 20.120. V Ljubljani, dne 6. decembra 1923. Okrožnica vsem bolnicam in blaznicam pod državno upravo v Sloveniji. Dodatno k tuuradni okrožnici z dne 30. novembra t. l., št. 19.958 se upravitelstva obveščajo, da je ministrstvo za narodno zdravje z odlokom z dne 27. novembra t. l., št. 866 tukajšnjemu zdravstvenemu odseku naznanilo, da se člen 112. zakona o civilnih uradnikih v obče ne nanaša na bolnice v Sloveniji, ker se iste ne vzdržujejo izključno v breme državnega budžeta. — Sanitetni šef dr. Katičič s. r. — Predsedstvo pokr. uprave za Slovenijo. Štev. 8784. V Ljubljani, dne 11. decembra 1923. Vsem okrajnim glavarstvom in političnim ekspozituram, policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani, policijskemu komisariatu v Mariboru in osrednjemu poveljstvu državne varnostne straže v Ljubljani. Zdravstveni odsek za Slovenijo je z dopisom z dne 30. novembra 1923, št. 19.958 sporočil, da se glasom odloka ministrstva narodnega zdravja z dne 23. novembra 1923, št. 37.407 člen 112. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih glede brezplačnega zdraviljenja v državnih bolnicah do nadaljnjega ne more uporabljati, dokler ni rešena finančna stran tega vprašanja. Radi tega bodo državne bolnice pri izterjavanju oskrbnih stroškov za državne uslužbence postopale tako, kakor pred objavo navedenega zakona. — Za pokrajnsko upravo dvorni svetnik dr. Stare s. r. — K št. 440/pr.

Obrambni vestnik.

MALO ODGOVORA »KMETIJSKEMU LISTU«.

(Samo par pisem z dežele.)

Kaj čakate vi pionirje ljudske narobrazbe, podeželski učitelji? Vaše mesto je med kmetijskim ljudstvom, ker vi ste

Za ponesrečeno smatramo tezo, da se učitelj onemogoča kot vzgojitelj naroda zaradi pripadnosti k meščanski stranki. O učitelju buržuju ni govora pri nas, ne dejansko in ne po nazorih in udejstvovanju učiteljstva pri izvenšolskem delu. Tudi so še daleč časi, ko se bo lahko govorilo o strogi razredni diferenciaciji, kajti prava razredna zrelost je še pri našem kmetu popolnoma meglena. O vsiljevanju in vplivu političnega naziranja na vzgojno in prosvetno delovanje učiteljstva, še manj pa o onemogočanju za vzgojno delo naroda zaradi političnega naziranja ne more biti govora. Seveda, če se pa hoče narod držati pri reakcionarnih nazorih — v vodah klerikalne ideologije in nazorih glede šole in učiteljstva, ki jih je klerikalizem ubijal desetletja v maso ljudstva — potem nam je razumljiva tudi gorenja teza.

»Ljudsko šolstvo je treba prereformirati in treba je nuditi več z istimi stroški in v istem času.« Gosp. Mrmolja nam bo oprostil, če imenujemo vse besede o prereformiranju — frazmo. To pa za to, ker vse vpije o reformi, reformi in reformi, nihče pa ne ve, kaj hoče! Vse je megleno in s to meglo se pita mase ljudstva. »Z istimi stroški in v istem času« se že da več doseči; toda kdo pa je oni, ki zagovarja šolske oprostitve in olajšave? Pa daj, če moreš! Na eni strani vpitje proti izrabljanju mladine, na drugi strani pa zagovarjanje izrabljanja! Tudi učiteljstvo je za prereformacijo! Toda v istem času je nemogoče, ker vsaka stopnja razvoja potrebuje svojega časa, po katerem se more ravnati tudi vzgoja in preko katerega ne more. Glede osnovne šole pa govorimo čisto odkrito: »Ona naj bi učila to, kar rabi kmet!«, tak je klic. Kako si pa predstavljate poklicni pouk brez osnovnega znanja v računstvu, čitanju in pisanju ter temeljnih pojmov, oziroma naravoznanstva in domoznastva? In kdo je za to tu? Osnovna šola! Ali naj začnemo že v prvem razredu govoriti otroku o kmetijstvu, ko še običajnih osnovnih pojmov nima in ne razumevanja za višje pojme?

Vse to je demagogija in klerikalna taktika, ki vidi višek reforme edino v absolutnem vplivu klerikalizma in duhovščine na pouk in šolo sploh.

Pač pa bi lahko govorili o preosnovi učnega načrta na višji stopnji. Tudi bi se dalo govoriti o nadaljnjih kmetijskih tečajih po dokončani šoloobvezni dobi, čemur je učiteljstvo zelo naklonjeno. Toda v istem času, med šoloobveznostjo, je nemogoče vse doseči iz naravnega razloga, ker potrebuje vsaka stopnja vzgoje svoje razdobje zrelosti za isto. Prehiteti se ne da. Treba je pa za to tudi žrtve od druge strani, materialnih, kakor časovnih in kdo tu odreče — učiteljstvo ne!

Vzemimo še eno: Ali je učitelj kriv, če ga je učiteljstvo vzgajalo dosedaj le za delo med štirimi stenami in za šolo učilnico, ne pa za produktivno šolo? In radi tega nazivate učitelja, da je pristaš meščanske stranke in kot tak nasprotnik kmetijske stanovske stranke, ter da nasprotuje politični osamosvojitvi naroda.

Tu je korenina vsega zla; **privatna iniciativa učiteljstva je pa dosedaj že dovoljno dokazala, da so ti očitki krivični!**

Iz vseh izvajanj je menda dovolj jasno razvidno, da so vse pregrade med učiteljstvom in kmetijskim slojem umetno napravljene in da je bistvo vsega spora med SKS in učiteljstvom v dejstvih, ki smo jih zadnjič navedli in v posledicah dejanj, ki jih navajamo s pismi na drugem mestu v današnji številki.

Eno izmed krivd pa je g. Mrmolja sam iznesel v svojem članku in jo citiramo na čelu, namenoma je pa nismo hoteli omenjati sami že zadnjič.

Vodstvo stranke ima ključ do izpremembe položaja v tem in drugih ozirih — poslanci pa imajo v rokah odločilno moč glede šolskega zakona in prereformiranja šolstva. Veseli nas, da se uvidi potrebo prereformiranja, želimo le podpore, da reformo izvedemo, in sicer tako reformo, ki bo napredek — ne pa nazadovanje — za prosveto in šolstvo!

— **Funkcijske doklade šolskim voditeljem se zopet izplačajo.** Dovoljeni so naknadni krediti, iz katerih se izplačajo tudi vodstvene nagrade šolskim voditeljem. Te nagrade se izplačajo za čas od 1. avgusta 1922 naprej do časa, ki bo naveden v tozadevnem odloku, katerega izda »Prosvetni oddelek za Slovenijo v Ljubljani«. Žalibog so te nagrade veljavne le za nazaj, ker novi budžet teh nagrad zopet ne predvideva in bo potrebna nova borba, da se dosežejo z naknadnimi krediti.

— **Prevedenje učiteljstva po novem zakonu.** Iz Beograda poročajo, da se je že pričelo podpisovanje odlokov o prevedenju na nove plače. Ko se bo to izvršilo, bo upokojeno večje število učiteljev in učiteljic — po novem zakonu — in sicer v prvi vrsti oni, ki so dosegli 65. leto starosti. Vsi pa ostanejo do novega šolskega leta na svojih mestih.

— **Učni tečaji za rokotvorni pouk na učiteljski v Leipzigu v šolskem letu 1924/25.** Smoter teh tečajev je: teoretično in praktično obvladovanje rokotvornih panog in usposobljenje, da jih smotreno uveljavlja v delovni šoli. Sprejemajo se učitelji in učiteljice vseh kategorij, in sicer iz Nemčije brezpogojno, iz inozemstva pa odloča pri vsakem slučaju posebej vodstvo tečaja. Tečaji se dele v celotne (celoletne) in delne (mesečne). Celoletni tečaj prične z letošnjo Veliko nočjo. Počitnice trajajo od 15. julija do 31. avgusta, o binkošti in o božiču.

A. **Praktični pouk:** 1. dela s papirjem in lepenko; 2. dela z lesom; 3. dela s kovinami (predvsem žica in pločevina); 4. risanje (okraski, strokovno risanje); 5. tehnologija; 6. modeliranje; 7. pomožne tehnike za pouk (n. pr. projekcijski aparat).

B. **Teoretični pouk:** psihološko utemeljevanje delovne šole, v zvezi z rednim hospitiranjem; obsega najrazličnejše vrste šol. Sodelovanje s pedagoškim inštitutom tamošnjega učiteljskega društva (Leipziger Lehrerverein). Ogle davanje javnih zbirk, industrijskih podjetij, osobito industrijskih učil.

Delni tečaji se vrše: 10. marca do 5. aprila; 5. maja do 31. maja; 16. junija do 12. julija; 6. oktobra do 1. novembra 1924; zadnji v marcu 1925. Tu se podaja najvažnejše iz vseh panog.

Učnina znaša začasno 3 zlate marke mesečno; material oddaje vodstvo tečaja po lastnih cenah, večja orodja daje brezplačno na razpolago, manjša (risala, škarje, nož) si morajo oskrbeti udeleženci. Inozemci plačajo zvišane pristojbine. Vsem udeležencem je obširna knjižnica brezplačno na razpolago. Prijave je pošiljati na »Kanzlei des Seminars, Leipzig, Schornhorststraße 20«.

— **Oboliel je predsednik UJU Milutin Stanković.** Iskreno mu želimo skorajšnjega okrevanja.

— **Žalostna usoda upokojene učiteljice.** Službovala je v tužni Istri celih 25 let ter okusila vse šikane in vsa preganjanja zagriženih Lahov, ki so bila na dnevnem redu tudi še pod prejšnjim režimom. Slovensko učiteljstvo in slovenska duhovščina je prestala težke boje z mnogo močnejšim sovražnikom. Ko je bil nekoč nadzornik pri njej v šoli, je dejal, videč njeno delo in trud: »Vaše ime bo zapisano v šolski kroniki z zlatimi črkami.« Ironija! Med vojno ji je bil ubit en sin, ki je bil takrat edina njena opora. Iz Julijske Benečije je morala bežati z otroki v Jugoslavijo. Vojne odškodnine za vse svoje imetje, ki je propalo v Gorici, ni dobila od nikoder. Skromna penzija ji je jedva zadostovala za najskromnejšo existenco. Sin V., uradnik na kmetijskem oddelku, je bil sedaj reduciran. Sin duhovnik, ki ji je bil v pomoč, je bil ves čas italijanske okupacije ogrožen, da ga Lahi pošljejo v Sicilijo. Vedno šibkih živcev je radi vedne vznemirjenosti zbolel in je sedaj v umobolnici na Studencu. Najhuje je pa to, da se ji je še ona mala penzija odtegnila za nedoločen čas. Ž njo je komaj životalila, ker je morala ž njo podpirati še dva sina dljaka in tretjega duhovnika. Tako se godi materi-učiteljici, ki je žrtvovala vse svoje moči za rodino in za narod. Obrnila se je tudi na »Kolo Jugoslovanskih sester« za podporo, kamor naj se pošljejo zneski, ki bi jih eventualno nabrale naše kolegice v ta namen.

— **Usposobljenostni izpiti za osnovne in meščanske šole** pred izpraševalno komisijo v Mariboru (na državnem meščanskem učiteljski) se prične dne 23. aprila ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za priupust k usposobljenostni preizkušnji naj se predložijo po šolskem vodstvu pravočasno okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najkasneje do 15. aprila v rokah izpraševalne komisije. Prošnje naj se pišejo na celo polo in kolikule s 5 + 20 Din, vsaka priloga pa z 2 Din. — M. Pirc, predsednik.

— **Naročnikom Učiteljskega kolektarja.** Kljub ponovnim opominom v »Učiteljskem Tovaršu« nam dolguje še okrog 40 naročnikov naročnino za Kolar. Prihodnje dni vpošljemo vsem naročnikom naše položnice z nadpisom »Kolektar« in prosimo uljudno, da se prav zanesljivo nemudoma odzovejo opominu ter takoj vpošljejo dolžne zneske, ki bodo

označeni na položnici. Če je kdo plačal Kolar naravnost centrali v Beogradu, naj nam to sporoči po dopisnici.

Prosimo torej ne odlašajte! Čas je že, da uredimo to zadevo.

Glavni blagajnik.

— **Kronika. Društvo »Krščanska šola«** v Ljubljani je imelo dne 3. marca v dvorani KTD v Ljubljani ustanovni občni zbor, ki je izvolil sledeči odbor: Katehet Andrej Azman (blagajnik), dr. Karel Cepuder, dr. Janko Brejc, ravnatelj Anton Dokler, profesor Ivan Dolenc, dr. Lambert Ehrlich (predsednik), nadzornik Fran Lavtižar, učiteljica Ana Lebar, dr. Gregorij Pečjak, učitelj Avgust Pirc, ravnatelj Ivan Štrukelj in katehet Janez Žerjav (tajnik).

— **Društvene blagajnike** opozarjam, da zapade 1. aprila članarina za I. četrtletje 1924. Pričakujem nakazila, ker denar vedno rabimo. — Nekatera društva so na dolgu še za pretečeno leto. — Prosim, uredite že enkrat to, da ne bo treba večno opominjati.

— **Dannadan prejemamo pisma** glede novih predpisov za službena mesta. Na to odgovarjamo skupno, da je po členu 12. uradnega zakona navesti v prošnji sledeče in je priložiti sledeče priloge: Kdor želi vstopiti v državno službo, mora napisati prošnjo ter v njej označiti: ime in priimek; kraj, dan, mesec in leto rojstva; državljanstvo; dotedanji poklic; šolsko izobrazbo, ki jo imajo; jezike, ki jih govori in piše; zakonsko stanje število otrok in njih rojstna leta. Prošnji se prilaga: izpričevala o rojstnem dnevu; o zakoniti zakonski zvezi; o letih otrok; šolska izpričevala; potrdilo pristojnega oblastva o državljanstvu; dotedanjem poklicu in vedenju; zdravniško izpričevalo o zdravju; potrdilo pristojnega oblastva o ureditvi vojaške obveznosti; če je prosilec nedoleten, roditeljsko ali varuško dovolilo. — Prošnje je kolekovati s 5 Din, za odgovor 20 Din, vsaka priloga po 2 Din.

— **Honorarji reduciranih profesorjev.** Ministrstvo prosvete je odločilo, da imajo vsi reducirani profesorji in supletni pravico zahtevati dvojne honorarje za vse nadure v zadnjem mesecu svojega službenega poslovanja.

— **Nabiralcem »Zvončkovih« naročnikov** smo razposlali pretečeni teden tiskane in frankirane dopisnice, ki naj se jih poslužujejo ob naročevanju mesečnih števil. Če danes prosimo nabiralce, naj nam pravočasno sporoče število naročnikov za 4. številko, da jo bo mogoče okrog 1. aprila natisniti. — Zneske za naročene številke vpošljete lahko tudi po 1. aprilu.

Uprava »Zvončka«. **Opozorjamo na današnji oglas »Tovariši učilni in šolski potrebščini«** in prosimo vse tovariše in tovaršice, da se pri nakupu in oddaji del ozirajo na to naše stanovsko gospodarsko podjetje.

— **Učiteljski izpiti.** Ministrstvo prosvete je odobrilo nov pravilnik za polaganje praktičnih in dopolnilnih učiteljskih izpitov.

— **V Križevcih pri Ljutomeru je nagloma umrl nadučitelj Anton Herzog.** Dopolne je še poučeval. Ko je hotel iti popoldne po obedu zopet v šolo, ga je v trenutku, ko je prijel za klobuk, zadela srčna kap, zgrudil se je na tla in v trenutku izdihnil. Rajni je služboval skoraj 40 let, bil je vester, točen in marljiv tovariš.

— **Počitnice na morju.** Iz »Narodne Prosvete« povzemamo: Kdor želi prebiti počitnice na morju udobno in poceni, naj se obrne na naslov: B. A. Smrdelj, Splanjska Luka pri Dubrovniku, Dalmacija.

Učiteljski pravnik.

BREZPLAČNA OSKRBA UČITELJSTVA V BOLNICAH.

V vsaki državi delajo zakone, da se od strani poklicanih državnih funkcionarjev izvajajo, od državljanov pa brez izjeme vestno izpolnjujejo, ne glede na to, če je posamezniku to težko ali ne, če mu koristi ali ne.

Ako je zakon kot tak enkrat razglašen, uveljaviti ga je treba in če drugače ne, z vso razpoložljivo strogostjo, kar da državni upravi ugled. Če državna uprava ni v stanu doseči spoštovanja sprejetih zakonov, potem nekaj ni v redu in ugled države pada na znotraj in zunaj. Ako pa se zakoni delajo, a ne izvršujejo, ne izvajajo, potem so zakonodajne skupščine — nepotrebne, nepotrebna posebno na-

rodna skupščina. Prihranimo si tako vsaj ogromne vsote, ki jih parlament dnevno porabi. Pred zakonom bi morali biti vsi enaki in izvrševati bi se morali vsi sklenjeni zakoni. Tako n. pr. se vojaški zakon izvaja do pičice natančno kot se glasi, dočim se zakon o civilnih uradnikih izvaja popolnoma poljubno, kakor je slučajno — »cvenka« v državni blagajni. Z uveljavljanjem zakona se mora najti tudi potrebno kritje in se tudi vsikdar najde, le za izvedbo uradniške pragmatike — ni nikdar kritja, četudi so bile potrebne vsote stavljene v proračun.

Po uradniškem zakonu se zahteva strogo izvrševanje nam predpisanih dolžnosti, ne glede na pa na to, da bi se tudi izvrševali paragrafi o dobrinah. Zakaj tako enostransko postopanje? Človek z normalnimi možgani bi mislil, da smo kolikortoliko enaki, ker smo pod istim kraljem in poleg tega še v državi s centralistično upravo! Kaj še!

Člen 112. zakona o civilnih uradnikih odloča brezplačno zdravljenje državnih uradnikov in njih rodbin po državnih bolnicah. To se seveda izvaja drugače — pri nas ne — vkljub zakonu. In zakaj ne? Ministrstvo za narodno zdravje je z odlokom od 27. novembra 1923, št. 866 odločilo, da se člen 112. v obče ne nanaša na bolnice v Sloveniji, ker se iste ne vzdržujejo izključno v breme državnega budžeta. Tako je ministrstvo s par črkami oropalo slovensko učiteljstvo dobrane brezplačne zdraviljenja. Kaj more državni uradnik za to, ako v Sloveniji ni bolnic, ki bi se vzdrževale izključno od države. Mesto, da bi država bila vesela, da še kdo drugi lajša breme bolnic, pa dela to za povod, da oropa del svojih nastavljenecv za dobrane. Mar zdravljenje po državnih bolnicah ničesar ne stane? Ako pa se morajo stroški zdraviljenja plačati po državnih bolnicah, zakaj bi se stroški ne mogli kriti po slovenskih javnih bolnicah? Mar se naj gre beraški državni uradnik mimo naših javnih bolnic zdraviti drugam — v državne bolnice?

Enako čudno postopanje je — upoko-jitev učiteljstva! Upokojen uradnik mora mesece čakati na svojo pokojnino — dočim se vojaškim upokojencem ta takoj izplača. Se li res ne more najti modus, da plači sledi pokojnina? Če drugače ne pojde, bo treba poslati kako komisijo v Francijo ali Anglijo to zadevo študirati. Morda se potem najde modus!

Zbog takih odredb in postopanj se potem ni čuditi, ako se dan za dnem krepi avtonomistična struja in poglablja ple-menska nestrpnost mesto bratske vzajemnosti.

— **Š. Križev pot brezplačne oskrbe državnih nameščencev v državnih bolnicah po členu 112 uradniškega zakona.** Zdravstveni odsek za Slovenijo, Štev. 20.120. V Ljubljani, dne 6. decembra 1923. Okrožnica vsem bolnicam in blaznicam pod državno upravo v Sloveniji. Dodatno k tuuradni okrožnici z dne 30. novembra t. l., št. 19.958 se upravitelstva obveščajo, da je ministrstvo za narodno zdravje z odlokom z dne 27. novembra t. l., št. 866 tukajšnjemu zdravstvenemu odseku naznanilo, da se člen 112. zakona o civilnih uradnikih v obče ne nanaša na bolnice v Sloveniji, ker se iste ne vzdržujejo izključno v breme državnega budžeta. — Sanitetni šef dr. Katičič s. r. — Predsedstvo pokr. uprave za Slovenijo. Štev. 8784. V Ljubljani, dne 11. decembra 1923. Vsem oddelkom pokrajinske uprave, vsem okrajnim glavarstvom in političnim ekspozituram, policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani, policijskemu komisariatu v Mariboru in osrednjemu poveljstvu državne varnostne straže v Ljubljani. Zdravstveni odsek za Slovenijo je z dopisom z dne 30. novembra 1923, št. 19.958 sporočil, da se glasom odloka ministrstva narodnega zdravja z dne 23. novembra 1923, št. 37.407 člen 112. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih glede brezplačnega zdraviljenja v državnih bolnicah do nadaljnjega ne more uporabljati, dokler ni rešena finančna stran tega vprašanja. Radi tega bodo državne bolnice pri izterjavanju oskrbnih stroškov za državne uslužbence postopale tako, kakor pred objavo navedenega zakona. — Za pokrajinsko upravo dvorni svetnik dr. Stare s. r. — K št. 440/pr.

Obrambni vestnik.

MALO ODGOVORA »KMETIJSKEMU LISTU«.

(Samo par pisem z dežele.)

Kaj čakate vi pionirje ljudske narobrazbe, podeželski učitelji? Vaše mesto je med kmetijskim ljudstvom, ker vi ste

njegovi poklicani učitelji... («Kmetijski list» od 13. decembra 1922).

Ni ga danes skoraj lista, ki bi se ne obregoval ob nas in naše delo. Potem, ko so nam dali v domovini življensko zmoglost, prihaja vsakdo nad nas in vsakdo se repenči: Učitelj delaj, delaj čudeže, ustanavljal društva in posojilnice, bodi politično delujoč član in pokaži vsak dan sproti svojim priganjačem uspehe dela in bodi pokoren sluga vsakomur in vsaki čas! Skratka bodi »ein Mädchen für Alles und für Alle«.

Tistega pavšalnega kritikovanja ne prenesem, ker nisem najmanj prizadet. Če v kakem kraju učitelj ne dela, pograbit ga in denite ga na »pranger«!

Izvenšolsko delovanje je v sedanjih razmerah zelo nevarno. Če imaš uspehe v izvenšolskem delovanju, se hitro najde kdo, ki ti je tega zaviden in celo nekaterim nadzornikom so izvenšolsko delujoči učitelji prava nadloga. Najtežje je pa delo izobrazbe ljudskih mas, ki vedno bolj nasedajo političnim hujšakom in demagogom. **Zato učitelj uspehov imeti ne sme!** Vsak učitelj, ki ima uspehe, je takoj eksponiran raznim napadom, ki navadno prihajajo iz njegove najbližje okolice, ki se boji za svojo pozicijo. Danes je politično življenje pri nas že tako razvito, da tudi učitelj zlate sredine držati ne more. Če je tudi nevtralen, mu ena ali druga stranka posili pritisne političen pečat, ki navadno tudi potem odločuje o njegovih nadaljnjih usodi. Danes ne velja tvoje delo, če ni prevlečeno s političnim lakom. Proti šolstvu pa snuje vse, eni javno, drugi pa tajno — vsi uspešno. Zaščite ne uživa učiteljstvo pri šolskih oblastih in tudi drugod prav nobene. Ali hočemo pogrevati Veliko Dolino? Hočete, da vam povem nekaj svojih stvari ali pa svojih tovarišev tod okoli, kaj se godi. Potem pač ne bo nihče več dvomil, zakaj ne moremo med ljudi.

Ljudska hvaležnost je sledeča: Lani sem imel spomladi kmetijsko predavanje o cepljenju na šolskem vrtu. Že proti koncu pride precej nakresan kmet, poslušal nekaj časa, potem pa reče: »Piš me v ... ja znam višje kaj ti i svi drugi...« Obrne se in gre in z njim — vsi drugi. Tovariš M., ki je deloval skoraj 40 let v P., je pred letom umrl. Tisoči so hodili k njemu v šolo, nešteti pa pomagali na en in drugi način. Nekemu županu je tajnikoval dolga leta in ni ga bilo na njegovi zadnji poti. Tovariš S. ga nosili in tovariši so ga dobesedno zagrebeli, ker ni bilo nikogar, da bi bil ta posel opravil. To je bil za nas žalosten dan, ker smo videli, kako »hvaležen« je narod svojemu učitelju, ki je bil 40 let med njim in delal zanj.

Dokler se bode boril en del podeželske inteligence samo zato, da napravi iz ljudstva samo pokorno čredo, toliko časa ni misliti na naše uspehe. Naslovite torej gospodje drugič svoje levite tja, kamor spadajo, potrkajte sebe na prsi, kakšne razmere ustvarjate!

Da se resnica prav spozna, se morata slišati dva zvana, pravi pregovor.

Že med vojno se je jel razpasovati, posebno med producenti živil, precej nesluten materializem, po vojni pa žalibog ni ponehal, ampak je šele prav kruto zavlada. Nekaj tipičnih dejstev naj pokaže, kako je po vojni in kdo ima boljše kot prej, producent ali inteligent-konsument. Junija meseca pred letom sem prosil svojega dobavitelja drv, naj mi jih pripele prav kmalu en seženj. Odgovor je bil, da nima časa, ker mora voziti drva na kolodvor. Ta stoji 10 minut od moje šole! Ko so bili vagoni, namenjeni Mussolinijevim fašistom, nabasani, mi da dotični na znanje, da mi pripelje zahtevana drva, toda en seženj stane lahki (!) že 1300 K, dočim jih je vozil Lahom po 1100 K! Drva so bila namreč kratka, 64 cm d.).

Meseca septembra istega leta mi pripelje drugi kmet 1 m dolga drva, seženj po 1800 K. Ker jih je bilo blizu dva sežnja (7 m³), mu moram naštet 3200 K. S težkim srcem mu pokladam denar v roko za blago, ki ga vidim v neizmernih množinah po hribih, ter plaho pričakujem, da bo dejal: no, pa bodi 3000 K dovolj. Zaman, niti »hvala« ni rekel, ampak obratno, z nezasišano trdovratnostjo je silil vame, naj mu vendar še doplačam napltnino (!) za 1 liter vina. Hoteč ganiti njegovo srce, mu razložim, da sem bolan in da bolezen stane, da sem si moral polovico izplačane vsote še izposoditi — bilo je 21. septembra — da zdaj niti za zemlje ni več ostalo, da imam štiri nepreskrbljene otroke, a on le enega samega krepkega 17letnega sina; toda s tem ga nisem omehčal, nevoljno me je pogledal in tiral od mene vsaj nekaj tobaka in cigaret.

Po tem mučnem dialogu se podam v svojo samotno sobico, da premišlujem o pomanjkanju dejanske vere in krščanskih čednostih, ki sem jih videl pred 35 leti v svoji očetovi hiši negovati. Primerjal sem svojo plačo iz leta 1914., ki je znašala blizu 200 K na mesec, s sedanjo ter ugotovil, da bi bil ž njo na prejšnjem službenem mestu kupil lahko 15 sežnjev drv, a danes jih jedva zmorem tri.

Drugi dogodek: Poleti prikošnjari k meni kmet od štajersko-hrvatske meje. Prodaja rjuhe (prte) in ker jih res rabim, vprašam po ceni. Krošnjar: Ena stane 500 kron.

Jaz: Za kaj smatrate vi krono z ozirom na prejšnji denar?

Krošnjar: Krona je prejšnji krajcar.

Jaz: Dobro, prej sem kupil tako rjuho za 170 krajcarjev. Ali ne bi bili zadovoljni z 200 K za eno rjuho?

Krošnjar: Ja gospod, dandanes imate pa tudi lepšo plačo!

Jaz: No, to se da pač izračunati: Ako mi vi prodaste 10 rjuh po 500 K, dobite za nje toliko denarja, kolikor znaša moja mesečna plača. Pred vojno pa bi lahko kupil vsak mesec 50 rjuh. Sedaj pa sami presodite, koliko boljše plačo imam kot prej kedaj!

Krošnjar zamrmra nekaj nerazločnega in nejevoljno odide. Pa tudi jaz sem bil nevoljen, ker si nisem mogel kupiti potrebnih rjuh.

Iz navedenega se vidi, kako nekateri sloji zavistno gledajo na našo plačo. Vidijo le tisočake in ne mislijo, da dobijo že za tri sežnje drv več denarja, kolikor znaša plača učitelja z več kot 20 službenimi leti!

Kako težko je z mlekom na deželi, bo tudi mnogoteri tovariš vedel zapeti žalostno pesem. Niti za denar ga ne dobiš. Leta 1917. je bilo, ko so jele cene živilom skokoma rasti. Stopim v vaško gostilno med ondi zbrane kmete. Govori se o vsem različnem. Med drugim slišim svojo sosedo vehementno dokazovati, da je »boljše« dajati mleko prašičem nego ga prodajati, da po mleku raste mast itd. Besede so me v srce zazeble, v par dneh pa so me zebile tudi v želo. Ker mi je sosed odpovedal še tisti 1½ liter mleka, ki sem ga doslej dobival. Sosedove pol leta stare puiške pa sem s čudnimi čustvi gledal, kako so srebali mleko, ki bi ga tudi svoji nežni deci rad privoščil!

To so trdote, da se ne izrazim drugače, ki ti stisnejo srce in onemijo jezik! Prej polnega navdušenja in ljubezni do slovenskega kmeta, ki sem mu pomagal ustanavljati gospodarske zadruge, predaval o različnih gospodarskih panogah in šel kmetu zmirom, posebno še med vojno na roko, sem mu zdaj nepotrebno zlo, rajši vidi verižnika, ki mu spravi pridelke za lire in franke čez mejo! Ob takih okoliščinah se mi zdi ironija, da bi stopil pred kmeta in ga učil. Dejal bi, revež, ti boš nas učil gospodariti, mi sami dobro znamo, cene moramo vam, gospodi, zasoliti, to je vsa copernija, da se kmetu boljše godi!

In res, cene živilom (jajcem, krompirju, moki, masti) in lesu stoji precej nad zlato pariteto z ozirom na predvojne razmere, dočim je naša plača daleko pod njo. Toda kmet se bo tudi varal s svojim računom, ker konjunktura ne bo stalno ugodna, in ako odbije in ugonobi svojo inteligenco, bo čutil gorje na lastni koži. Kmet odbija tudi posle, ker jim ne mara dajati — radi visokih cen seveda — primerne hrane. In ako pogledamo na kolodvore, kdo se tam šeta in čaka na vlak, kakor kmetstvo ljudstvo in verižniki! Ako ima kmetička le 30 jajc in eno kuro na prodaj, se pelje v 30 km oddaljeno mesto, da zapravi čas in denar, doma pa zanemarija gospodinjstvo. Tak beg od dela in smešne razvade bodo upropastile nas vse! Med vojno je dejal kmet, prijatelji: Boste videli, če bo enkrat kmet imel denar, se bo od njega težko kupovalo.

Od nobenega stanu se ne zahteva izvenuradnega dela kakor ravno od učitelstva. Da je pa tako delo ne le s trdom, ampak tudi s stroški zvezano, ve in misli malokdo. Kdor upa, da daje učiteljske gojence, že perfektno gospodarsko izobrazbo, se zelo moti. Učiteljske v najboljšem slučaju le zbudi zanimanje za gospodarska vprašanja, vse drugo pa mora poskrbeti praksa in lastna nadaljnja samoukovanja. To si pa učitelj le pridobi, ako čita strokovne knjige in časopise, kar pa stane toliko denarja, da moram odslej vse gospodarske liste radi neizhajanja s plačo opustiti. Li veste, kaj to pomeni?

Reči pa moramo, da vseh teh razmer ne ustvarja kmet in jih tudi kmet ni toliko kriv, kakor njega voditelji!

Varanec.

Književnost in umetnost.

KOSMOS.

Človek si ni podvrnil sveta s svojo močjo, temveč z znanostjo. Dandanes človek prav težko živi, če ni česar ne ve. Učitelj pa, ki vzgaja in uči narodovo bodočnost mora znati veliko. Tisto, kar je prinesel iz učiteljskega je zelo, zelo malo in revno. Zato mora napredovati tudi po svojih studijih. Skoraj dan za dnem se odkrivajo skrivnosti naše zemlje, svetovja, kemije, fizike itd. In če ne sledi človek temu, je revež! Treba je vzeti knjige v roke in študirati do smrti. Dandanes pa so knjige silno drage. Ker pa nekaj le mora biti za samoukovanje, priporočam vsemu učitelstvu, da se naroči na znanstveno revijo »Kosmos«, ki jo izdaja družba prijateljev narave v Stuttgartu — (Nemčija). To je ugleden in svetovnoznani list, ki izhaja že veliko let. In kar je glavno — je zelo poceni.

Izhaja mesečno in je bogato ilustriran. Z naročnino so obenem že plačane tudi štiri znanstvene knjige, ki jih dobijo člani vsake četrtletje. Člani imajo tudi to ugodnost, da dobijo po znižani ceni (tudi na obroke) vse druge knjige, ki jih je izdala ta družba — in vse znanstvene instrumente, ki jih ima v zalozbi.

Da bo pojem o ravnovrstnosti razprav te revije jasnejši, navajam vsebino letošnje prve številke. 1. Narava in človek; 2. Kako nastanejo gorovi; 3. Interesantni fotograf. posnetki rib v akvariju; 4. Kokain; 5. Ledenik se premika; 6. Transplantacija glav; 7. Samo en gib z roko (Možgani) in še mnogo drugih krajših zanimivosti. Člani pa dobijo za letošnje sledeče knjige zastoni: 1. Narod hroščev; 2. Astrologija; 3. Živalska in človeška duša; 4. O nastanku oblek. (Seveda v nemškem jeziku.)

»Kosmos« je strogo internacionalen list in se ne vmešava ne v nacionalna ne v politična vprašanja.

Za letošnje stane četrtletno 26 Din (četrtletno dobi član 3 zvezke in eno knjigo) kar je zelo malo.

Kdor se hoče naročiti, naj mi to sporoči in naj priloži v pismu listek sledeče vsebine: Unterzeichnet tritt dem Kosmos, Gesellschaft der Naturfreunde, Stuttgart, bei, erbittet seine Mitglieds-karte und erhält jeweils nach dem Erscheinen kostenlos:

1. Kosmos-Handweiser, jährlich 12 Hefte.
2. Ordentliche Veröffentlichungen 1924. 4 Bücher und zahlt Vierteljahrsbetrag 26 Din.

Poštnina in ovojšina se računa posebej in ni velika. Zelo koristno bi bilo, ko bi se na ta lep list naročile tudi šole in učiteljska društva za svoje knjižnice. Naročila sprejema: P. Selškar, učitelj, Reka pri Laškem. Denar pa pošljejo naročniki potem sami, ko dobe knjige, v katerih je vsako četrtletje priložen ček.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učitelstvu in šolam, posebno pa šolskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potem Učiteljske knjižarne v Ljubljani. Frančiškanska ulica, številka 6.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Sodne takse po novem taksnem zakonu je izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani v posebnih brošur, ki velja s poštnino vred 6 Din 50 par.

—kpl Janko Samec. »Življenje«. Pesmi. Splošna knjižnica št. 16. V Ljubljani 1924. Natisnuta in založila Zvezna tiskarna in knjižarna. Cena broš. 15 Din, vez. 20 Din.

—kpl. A. Fogazzaro: Svetnik, prevod dr. Budala. Strani 333. Cena 64 Din, vez. 72 Din, poštnina 3 Din več. — Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

—kpl Priporočena knjiga. Prosvetni oddelček za Slovenijo priporoča z razpisom z dne 19. februarja 1924, št. 2214 Jakob Dimnikovo knjigo »Kralj Aleksander I.« učiteljskim, šolskim in dijaškim knjižnicam v nabavo. Knjiga je prav dobro sredstvo za pospeševanje patriotske in dinastične vzgoje šolske mladine. Knjiga je vezana, šteje 279 strani; med tekstom je 9 podob; cena 40 Din. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Ocene.

—k Janko Samec: »Življenje«. Naša lirika nam zadnje čase nudi malo novega. Pred nedavnim časom so sicer po teh gajih pokale gore, rodila se pa ni niti — miš! Zato s tem večjim veseljem pozdravljamo Samčovo »Življenje« pesmi, ki značijo na njivi naše lirike zdrav in dozorel klas. Kakor čuti in živi, kakor trpi in se raduje, tako nam prepeva Janko Samec. Zato je njegova pesem iskrena, topla in nas prevzema z ona neodoljivost, kakršno brezpogojno zahtevamo od lirike. Številni motivi iz Primorja bodo gotovo ogreli in navdušili zlasti pesnikove ožje rojake, naše Primorce, da bodo segli z ljubeznijo po tej knjigi.

—k. Ant. Fogazzaro, Svetnik. — Roman »Il Santo« je izšel v točnem in sočnem prevodu dr. Budala. Delo, ki predstavlja v prvi vrsti tajinstvenega reformatorja, je doseglo v svetovnih umetniških krogih glasen odziv. Glavni junak Giovanni Selva očita v njem katoliški cerkvi, da ni v svesti nič več evangelijskega smisla, da neopravičeno povsem izključuje laično in cerkvenega

življenja, da je preveč oblastna lažnivost, vladolupnost, grabežljivost in miselnost negibnost pri duhovščini, ki štirih grehih so rodili v »svetniku« odpor in rodili katoliški modernizem, ki mu je potem takem Fogazzaro početnik. Rimska kongregacija je postavila umotvor na indeks prepovedanih knjig. Dejanje zanimivo in prikupno vsebuje silno sugestivno moč, zato je morda ni italijanske knjižice ene dobe, ki bi si bila pridobila uglednejše mesto v zgodovini evropske misli. Nihče ni nadkrilil avtorja v prepričljivem času, ki si z njim osvaja srca.

Naša gospodarska organizacija.

—g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani. V zadnjem izkazu (št. 10. »Učit. Tov.«) je tiskarski škrat ugnal svoje predpustne burke. Najprvo je hotel razdružiti tov. Pirkoviča in njegovo sestro, ki jo je izbacil iz izkaza, dasi je pošteno plačala Din 25 za Ganglov kamen; v skupnem izkazu daril Škocijanskega učiteljskega (Din 90) je pa vendarle prizanesel tem 25 Din. V končni skupni vsoti nabranih daril je pa hotel dati škrat blagajniku Din 100 nagrade, ker je izkazal Din 100 premalo; ne Din 11.347, ampak Din 11.447 znaša nabrana vsota. Končno se je pa ta predrzni škrat hotel pošaliti še z Ganglom, ker je njegove »Materine sanje« izpremenil v »Materine solze«. Hvala Bogu, da je konec predpusta in je nastopil čas pokore in resnega dela! — Nova darila: Tov. Amalija Kregarjeva, učiteljica pri Sv. Petru v Ljubljani, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov. Matija Hiti, nadučitelj v Dobu pri Domžalah, obveznico 7% drž. posojila za Din 100. — Tov. Božo Račič, nadučitelj v Adlešičih v Belokrajinu Din 50. — Tov. Škerle Antonija, učiteljica v Sinjem vrhu ob Kolpi. Din 25 (2. rok) brezobrestnega posojila. — Tov. Lojze Weber, učitelj v Novem mestu. Din 125 brezobrestnega posojila namesto venca na krsto pokojnega Ivana Ferliča v Novem mestu. Bog platil! — Današnji izkaz: Din 400; zadnji izkazanih: Din 11.447. Skupaj Din 11.847. To so darila učiteljic in učiteljev, ki so dobre volje in blagega srca. — Jakob Dimnik, blagajnik.

—g. Rezervni sklad — prostovoljni organizacijski davek.

Blagajniško stanje po II. izkazu 3672 Din 56 p. Novomeško učit. dr. 700 » — »

skupaj 4372 Din 56 p.

Čast zavednemu učitelstvu novomeškega okraja, ki je prvo sledilo vzgledu bratskega društva iz Laškega. Naj bi našlo še obilo posnemalcev Upravnik.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= Odborova seja okrajnega učiteljskega društva za Ljubljansko okolico se vrši 19. marca t. l. v Učiteljski tiskarni ob 10. uri dopoldne. Udeležba dolžnost.

Poročila:

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA BREŽIŠKI IN SEVNIŠKI OKRAJ je imelo svoj občni zbor dne 9. februarja t. l. v Brežicah. — Navzočih od 60 članov 48.

Tov. predsednik se v nagovoru spominja v decembru prelet leta umrlega nekdanjega predsednika našega društva, nadučitelja Morica iz Sv. Petra. Obenem tudi pozdravlja nove društvene člane: Jereb Frana, Miklavčič Antonijo, Ježovnik Antonijo, Šuligoj Savico, Lang Hildo, Rainer Dragico, Štravs Milana in Župevc Slavkoto.

Letno poročilo izkazuje ob koncu poslovnega leta 60 članov. Vsi društveni sestanki so bili dobro obiskani v dokaz, da se članstvo zaveda svoje dolžnosti.

Blagajna je v preteklem letu lepo napredovala. Društveno premoženje znaša 2346.14 Din — seveda le na papirju; resnici na ljubo pa je blagajna nekoliko lažja, ker imamo par tovarišev, ki še niso poravnali zaostale članarine. Zeleti bi bilo, da store isti nemudoma svojo dolžnost!

Predavanji. 1. Tov. Drnovšek nam je v kratkem obrazložil pomen in cilje »Pomladka rdečega križa« in je mnenja, da sedanje razmere naših dveh okrajev niso ugodne za širjenje ideje »P. R. K.«, ker je treba pri ljudstvu najprej odstraniti materializem in ustvariti novo generacijo. Pozneje pa bo učiteljstvo to idealno nalogo izvrševalo tudi brez članarine. K temu poročilu se na predlog tov. Čopiča soglasno sprejme sledeča resolucija:

Za ponesrečeno smatramo tezo, da se učitelj onemogoča kot vzgojitelj naroda zaradi pripadnosti k meščanski stranki. O učitelju buržuju ni govora pri nas, ne dejansko in ne po nazorih in udejstvovanju učiteljstva pri izvenšolskem delu. Tudi so še daleč časi, ko se bo lahko govorilo o strogi razredni diferenciaciji, kajti prava razredna zrelost je še pri našem kmetu popolnoma meglena. O vsiljevanju in vplivu političnega naziranja na vzgojno in prosvetno delovanje učiteljstva, še manj pa o onemogočanju za vzgojno delo naroda zaradi političnega naziranja ne more biti govora. Seveda, če se pa hoče narod držati pri reakcionarnih nazorih — v vodah klerikalne ideologije in nazorih glede šole in učiteljstva, ki jih je klerikalizem ubijal desetletja v maso ljudstva — potem nam je razumljiva tudi gorenja teza.

»Ljudsko šolstvo je treba prereformirati in treba je nuditi več z istimi stroški in v istem času.« Gosp. Mrmolja nam bo oprostil, če imenujemo vse besede o prereformiranju — frazmo. To pa za to, ker vse vpije o reformi, reformi in reformi, nihče pa ne ve, kaj hoče! Vse je megleno in s to meglo se pita mase ljudstva. »Z istimi stroški in v istem času« se že da več doseči; toda kdo pa je oni, ki zagovarja šolske oprostitve in olajšave? Pa daj, če moreš! Na eni strani vpitje proti izrabljanju mladine, na drugi strani pa zagovarjanje izrabljanja! Tudi učiteljstvo je za prereformacijo! Toda v istem času je nemogoče, ker vsaka stopnja razvoja potrebuje svojega časa, po katerem se more ravnati tudi vzgoja in preko katerega ne more. Glede osnovne šole pa govorimo čisto odkrito: »Ona naj bi učila to, kar rabi kmet!«, tak je klic. Kako si pa predstavljate poklicni pouk brez osnovnega znanja v računstvu, čitanju in pisanju ter temeljnih pojmov, oziroma naravoznanstva in domoznastva? In kdo je za to tu? Osnovna šola! Ali naj začnemo že v prvem razredu govoriti otroku o kmetijstvu, ko še običajnih osnovnih pojmov nima in ne razumevanja za višje pojme?

Vse to je demagogija in klerikalna taktika, ki vidi višek reforme edino v absolutnem vplivu klerikalizma in duhovščine na pouk in šolo sploh.

Pač pa bi lahko govorili o preosnovi učnega načrta na višji stopnji. Tudi bi se dalo govoriti o nadaljnjih kmetijskih tečajih po dokončani šoloobvezni dobi, čemur je učiteljstvo zelo naklonjeno. Toda v istem času, med šoloobveznostjo, je nemogoče vse doseči iz naravnega razloga, ker potrebuje vsaka stopnja vzgoje svoje razdobje zrelosti za isto. Prehiteti se ne da. Treba je pa za to tudi žrtve od druge strani, materialnih, kakor časovnih in kdo tu odreče — učiteljstvo ne!

Vzemimo še eno: Ali je učitelj kriv, če ga je učiteljstvo vzgajalo dosedaj le za delo med štirimi stenami in za šolo učilnico, ne pa za produktivno šolo? In radi tega nazivate učitelja, da je pristaš meščanske stranke in kot tak nasprotnik kmetijske stanovske stranke, ter da nasprotuje politični osamosvojitvi naroda.

Tu je korenina vsega zla; **privatna iniciativa učiteljstva je pa dosedaj že dovoljno dokazala, da so ti očitki krivični!**

Iz vseh izvajanj je menda dovolj jasno razvidno, da so vse pregrade med učiteljstvom in kmetijskim slojem umetno napravljene in da je bistvo vsega spora med SKS in učiteljstvom v dejstvih, ki smo jih zadnjič navedli in v posledicah dejanj, ki jih navajamo s pismi na drugem mestu v današnji številki.

Eno izmed krivd pa je g. Mrmolja sam iznesel v svojem članku in jo citiramo na čelu, namenoma je pa nismo hoteli omenjati sami že zadnjič.

Vodstvo stranke ima ključ do izpremembe položaja v tem in drugih ozirih — poslanci pa imajo v rokah odločilno moč glede šolskega zakona in prereformiranja šolstva. Veseli nas, da se uvidi potrebo prereformiranja, želimo le podpore, da reformo izvedemo, in sicer tako reformo, ki bo napredek — ne pa nazadovanje — za prosveto in šolstvo!

— **Funkcijske doklade šolskim voditeljem se zopet izplačajo.** Dovoljeni so naknadni krediti, iz katerih se izplačajo tudi vodstvene nagrade šolskim voditeljem. Te nagrade se izplačajo za čas od 1. avgusta 1922 naprej do časa, ki bo naveden v tozadevnem odloku, katerega izda »Prosvetni oddelek za Slovenijo v Ljubljani«. Žalibog so te nagrade veljavne le za nazaj, ker novi budžet teh nagrad zopet ne predvideva in bo potrebna nova borba, da se dosežejo z naknadnimi krediti.

— **Prevedenje učiteljstva po novem zakonu.** Iz Beograda poročajo, da se je že pričelo podpisovanje odlokov o prevedenju na nove plače. Ko se bo to izvršilo, bo upokojeno večje število učiteljev in učiteljic — po novem zakonu — in sicer v prvi vrsti oni, ki so dosegli 65. leto starosti. Vsi pa ostanejo do novega šolskega leta na svojih mestih.

— **Učni tečaji za rokotvorni pouk na učiteljski v Leipzigu v šolskem letu 1924/25.** Smoter teh tečajev je: teoretično in praktično obvladovanje rokotvornih panog in usposobljenje, da jih smotreno uveljavlja v delovni šoli. Sprejemajo se učitelji in učiteljice vseh kategorij, in sicer iz Nemčije brezpogojno, iz inozemstva pa odloča pri vsakem slučaju posebej vodstvo tečaja. Tečaji se dele v celotne (celoletne) in delne (mesečne). Celoletni tečaj prične z letošnjo Veliko nočjo. Počitnice trajajo od 15. julija do 31. avgusta, o binkošti in o božiču.

A. **Praktični pouk:** 1. dela s papirjem in lepenko; 2. dela z lesom; 3. dela s kovinami (predvsem žica in pločevina); 4. risanje (okraski, strokovno risanje); 5. tehnologija; 6. modeliranje; 7. pomožne tehnike za pouk (n. pr. projekcijski aparat).

B. **Teoretični pouk:** psihološko utemeljevanje delovne šole, v zvezi z rednim hospitiranjem; obsega najrazličnejše vrste šol. Sodelovanje s pedagoškim inštitutom tamošnjega učiteljskega društva (Leipziger Lehrerverein). Ogle davanje javnih zbirk, industrijskih podjetij, osobito industrijskih učil.

Delni tečaji se vrše: 10. marca do 5. aprila; 5. maja do 31. maja; 16. junija do 12. julija; 6. oktobra do 1. novembra 1924; zadnji v marcu 1925. Tu se podaje najvažnejše iz vseh panog.

Učnina znaša začasno 3 zlate marke mesečno; material oddaje vodstvo tečaja po lastnih cenah, večja orodja daje brezplačno na razpolago, manjša (risala, škarje, nož) si morajo oskrbeti udeleženci. Inozemci plačajo zvišane pristojbine. Vsem udeležencem je obširna knjižnica brezplačno na razpolago. Prijave je pošiljati na »Kanzlei des Seminars, Leipzig, Schornhorststraße 20«.

— **Oboliel je predsednik UJU Milutin Stanković.** Iskreno mu želimo skorajšnjega okrevanja.

— **Žalostna usoda upokojene učiteljice.** Službovala je v tužni Istri celih 25 let ter okusila vse šikane in vsa preganjanja zagriženih Lahov, ki so bila na dnevnem redu tudi še pod prejšnjim režimom. Slovensko učiteljstvo in slovenska duhovščina je prestala težke boje z mnogo močnejšim sovražnikom. Ko je bil nekoč nadzornik pri njej v šoli, je dejal, videč njeno delo in trud: »Vaše ime bo zapisano v šolski kroniki z zlatimi črkami.« Ironija! Med vojno ji je bil ubit en sin, ki je bil takrat edina njena opora. Iz Julijske Benečije je morala bežati z otroki v Jugoslavijo. Vojne odškodnine za vse svoje imetje, ki je propalo v Gorici, ni dobila od nikoder. Skromna penzija ji je jedva zadostovala za najskromnejšo existenco. Sin V., uradnik na kmetijskem oddelku, je bil sedaj reduciran. Sin duhovnik, ki ji je bil v pomoč, je bil ves čas italijanske okupacije ogrožen, da ga Lahi pošljejo v Sicilijo. Vedno šibkih živcev je radi vedne vznemirjenosti zbolel in je sedaj v umobolnici na Studencu. Najhuje je pa to, da se ji je še ona mala penzija odtegnila za nedoločen čas. Ž njo je komaj životalila, ker je morala ž njo podpirati še dva sina dljaka in tretjega duhovnika. Tako se godi materi-učiteljici, ki je žrtvovala vse svoje moči za rodino in za narod. Obrnila se je tudi na »Kolo Jugoslovanskih sester« za podporo, kamor naj se pošljejo zneski, ki bi jih eventualno nabrale naše kolegice v ta namen.

— **Usposobljenostni izpiti za osnovne in meščanske šole** pred izpraševalno komisijo v Mariboru (na državnem meščanskem učiteljski) se prične dne 23. aprila ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za priupust k usposobljenostni preizkušnji naj se predložijo po šolskem vodstvu pravočasno okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najkasneje do 15. aprila v rokah izpraševalne komisije. Prošnje naj se pišejo na celo polo in kolikule s 5 + 20 Din, vsaka priloga pa z 2 Din. — M. Pirc, predsednik.

— **Naročnikom Učiteljskega kolektarja.** Kljub ponovnim opominom v »Učiteljskem Tovaršu« nam dolguje še okrog 40 naročnikov naročnino za Kolar. Prihodnje dni vpošljemo vsem naročnikom naše položnice z nadpisom »Kolektar« in prosimo uljudno, da se prav zanesljivo nemudoma odzovejo opominu ter takoj vpošljejo dolžne zneske, ki bodo

označeni na položnici. Če je kdo plačal Kolar naravnost centrali v Beogradu, naj nam to sporoči po dopisnici.

Prosimo torej ne odlašajte! Čas je že, da uredimo to zadevo.

Glavni blagajnik.

— **Kronika. Društvo »Krščanska šola«** v Ljubljani je imelo dne 3. marca v dvorani KTD v Ljubljani ustanovni občni zbor, ki je izvolil sledeči odbor: Katehet Andrej Azman (blagajnik), dr. Karel Cepuder, dr. Janko Brejc, ravnatelj Anton Dokler, profesor Ivan Dolenc, dr. Lambert Ehrlich (predsednik), nadzornik Fran Lavtižar, učiteljica Ana Lebar, dr. Gregorij Pečjak, učitelj Avgust Pirc, ravnatelj Ivan Štrukelj in katehet Janez Žerjav (tajnik).

— **Društvene blagajnike** opozarjam, da zapade 1. aprila članarina za I. četrtletje 1924. Pričakujem nakazila, ker denar vedno rabimo. — Nekatera društva so na dolgu še za pretečeno leto. — Prosim, uredite že enkrat to, da ne bo treba večno opominjati.

— **Dannadan prejemamo pisma** glede novih predpisov za službena mesta. Na to odgovarjamo skupno, da je po členu 12. uradnega zakona navesti v prošnji sledeče in je priložiti sledeče priloge: Kdor želi vstopiti v državno službo, mora napisati prošnjo ter v njej označiti: ime in priimek; kraj, dan, mesec in leto rojstva; državljanstvo; dotedanji poklic; šolsko izobrazbo, ki jo imajo; jezike, ki jih govori in piše; zakonsko stanje število otrok in njih rojstna leta. Prošnji se prilaga: izpričevala o rojstnem dnevu; o zakoniti zakonski zvezi; o letih otrok; šolska izpričevala; potrdilo pristojnega oblastva o državljanstvu; dotedanjem poklicu in vedenju; zdravniško izpričevalo o zdravju; potrdilo pristojnega oblastva o ureditvi vojaške obveznosti; če je prosilec nedoleten, roditeljsko ali varuško dovolilo. — Prošnja je kolekovati s 5 Din, za odgovor 20 Din, vsaka priloga po 2 Din.

— **Honorarji reduciranih profesorjev.** Ministrstvo prosvete je odločilo, da imajo vsi reducirani profesorji in supletni pravico zahtevati dvojne honorarje za vse nadure v zadnjem mesecu svojega službenega poslovanja.

— **Nabiralcem »Zvončkovih« naročnikov** smo razposlali pretečeni teden tiskane in frankirane dopisnice, ki naj se jih poslužujejo ob naročevanju mesečnih števil. Če danes prosimo nabiralce, naj nam pravočasno sporoče število naročnikov za 4. številko, da jo bo mogoče okrog 1. aprila natisniti. — Zneske za naročene številke vpošljete lahko tudi po 1. aprilu.

Uprava »Zvončka«. **Opozorjamo na današnji oglas »Tovariši učilni šolskih potrebščin«** in prosimo vse tovariše in tovaršice, da se pri nakupu in oddaji del ozirajo na to naše stanovsko gospodarsko podjetje.

— **Učiteljski izpiti.** Ministrstvo prosvete je odobrilo nov pravilnik za polaganje praktičnih in dopolnilnih učiteljskih izpitov.

— **V Križevcih pri Ljutomeru je nagloma umrl nadučitelj Anton Herzog.** Dopolne je še poučeval. Ko je hotel iti popoldne po obedu zopet v šolo, ga je v trenutku, ko je prijel za klobuk, zadela srčna kap, zgrudil se je na tla in v trenutku izdihnil. Rajni je služboval skoraj 40 let, bil je vester, točen in marljiv tovariš.

— **Počitnice na morju.** Iz »Narodne Prosvete« povzemamo: Kdor želi prebiti počitnice na morju udobno in poceni, naj se obrne na naslov: B. A. Smrdelj, Splanjska Luka pri Dubrovniku, Dalmacija.

Učiteljski pravnik.

BREZPLAČNA OSKRBA UČITELJSTVA V BOLNICAH.

V vsaki državi delajo zakone, da se od strani poklicanih državnih funkcionarjev izvajajo, od državljanov pa brez izjeme vestno izpolnjujejo, ne glede na to, če je posamezniku to težko ali ne, če mu koristi ali ne.

Ako je zakon kot tak enkrat razglašen, uveljaviti ga je treba in če drugače ne, z vso razpoložljivo strogostjo, kar da državni upravi ugled. Če državna uprava ni v stanu doseči spoštovanja sprejetih zakonov, potem nekaj ni v redu in ugled države pada na znotraj in zunaj. Ako pa se zakoni delajo, a ne izvršujejo, ne izvajajo, potem so zakonodajne skupščine — nepotrebne, nepotrebna posebno na-

rodna skupščina. Prihranimo si tako vsaj ogromne vsote, ki jih parlament dnevno porabi. Pred zakonom bi morali biti vsi enaki in izvrševati bi se morali vsi sklenjeni zakoni. Tako n. pr. se vojaški zakon izvaja do pičice natančno kot se glasi, dočim se zakon o civilnih uradnikih izvaja popolnoma poljubno, kakor je slučajno — »cvenka« v državni blagajni. Z uveljavljanjem zakona se mora najti tudi potrebno kritje in se tudi vsikdar najde, le za izvedbo uradniške pragmatike — ni nikdar kritja, četudi so bile potrebne vsote stavljene v proračun.

Po uradniškem zakonu se zahteva strogo izvrševanje nam predpisanih dolžnosti, ne glede na pa na to, da bi se tudi izvrševali paragrafi o dobrinah. Zakaj tako enostransko postopanje? Človek z normalnimi možgani bi mislil, da smo kolikortoliko enaki, ker smo pod istim kraljem in poleg tega še v državi s centralistično upravo! Kaj še!

Člen 112. zakona o civilnih uradnikih odloča brezplačno zdravljenje državnih uradnikov in njih rodbin po državnih bolnicah. To se seveda izvaja drugače — pri nas ne — vkljub zakonu. In zakaj ne? Ministrstvo za narodno zdravje je z odlokom od 27. novembra 1923, št. 866 odločilo, da se člen 112. v obče ne nanaša na bolnice v Sloveniji, ker se iste ne vzdržujejo izključno v breme državnega budžeta. Tako je ministrstvo s par črkami oropalo slovensko učiteljstvo dobrane brezplačne zdraviljenja. Kaj more državni uradnik za to, ako v Sloveniji ni bolnic, ki bi se vzdrževale izključno od države. Mesto, da bi država bila vesela, da še kdo drugi lajša breme bolnic, pa dela to za povod, da oropa del svojih nastavljenecv za dobrane. Mar zdravljenje po državnih bolnicah ničesar ne stane? Ako pa se morajo stroški zdraviljenja plačati po državnih bolnicah, zakaj bi se stroški ne mogli kriti po slovenskih javnih bolnicah? Mar se naj gre beraški državni uradnik mimo naših javnih bolnic zdraviti drugam — v državne bolnice?

Enako čudno postopanje je — upoko-jitev učiteljstva! Upokojen uradnik mora mesece čakati na svojo pokojnino — dočim se vojaškim upokojencem ta takoj izplača. Se li res ne more najti modus, da plači sledi pokojnina? Če drugače ne pojde, bo treba poslati kako komisijo v Francijo ali Anglijo to zadevo študirati. Morda se potem najde modus!

Zbog takih odredb in postopanj se potem ni čuditi, ako se dan za dnem krepi avtonomistična struja in poglablja ple-menska nestrpnost mesto bratske vzajemnosti.

— **Š. Križev pot brezplačne oskrbe državnih nameščencev v državnih bolnicah po členu 112 uradniškega zakona.** Zdravstveni odsek za Slovenijo, Štev. 20.120. V Ljubljani, dne 6. decembra 1923. Okrožnica vsem bolnicam in blazinicam pod državno upravo v Sloveniji. Dodatno k tuuradni okrožnici z dne 30. novembra t. l., št. 19.958 se upravitelstva obveščajo, da je ministrstvo za narodno zdravje z odlokom z dne 27. novembra t. l., št. 866 tukajšnjemu zdravstvenemu odseku naznanilo, da se člen 112. zakona o civilnih uradnikih v obče ne nanaša na bolnice v Sloveniji, ker se iste ne vzdržujejo izključno v breme državnega budžeta. — Sanitetni šef dr. Katičič s. r. — Predsedstvo pokr. uprave za Slovenijo. Štev. 8784. V Ljubljani, dne 11. decembra 1923. Vsem oddelkom pokrajinske uprave, vsem okrajnim glavarstvom in političnim ekspozituram, policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani, policijskemu komisariatu v Mariboru in osrednjemu poveljstvu državne varnostne straže v Ljubljani. Zdravstveni odsek za Slovenijo je z dopisom z dne 30. novembra 1923, št. 19.958 sporočil, da se glasom odloka ministrstva narodnega zdravja z dne 23. novembra 1923, št. 37.407 člen 112. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih glede brezplačnega zdraviljenja v državnih bolnicah do nadaljnjega ne more uporabljati, dokler ni rešena finančna stran tega vprašanja. Radi tega bodo državne bolnice pri izterjavanju oskrbnih stroškov za državne uslužbenke postopale tako, kakor pred objavo navedenega zakona. — Za pokrajinsko upravo dvorni svetnik dr. Stare s. r. — K št. 440/pr.

Obrambni vestnik.

MALO ODGOVORA »KMETIJSKEMU LISTU«.

(Samo par pisem z dežele.)

Kaj čakate vi pionirje ljudske narobrazbe, podeželski učitelji? Vaše mesto je med kmetijskim ljudstvom, ker vi ste